

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

CulturaCoop, llibres i cultura arreu

Pàg. 10

ENTREVISTA:

Anna Nicolau, codirectora
de **La 22/Abacus**.

Pàg. 13

EDUCACIÓ COOP:

**Una mira crítica a
l'aprenentatge cooperatiu.**

Pàg. 16

FIRA LITERAL:

**De la necessitat
dels llibres radicals.**

Pàg. 23

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner,
Bernat Marsé, Carla Liébana, Antònia
Montaner, Ricard Pedreira, Xavier
Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex
Romaguera, Lorena Torró, Jordi Via i
Armand Vilaplana.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: El Refugi, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

**Aquesta revista ha estat impresa
en paper ecològic.**

 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Carles Macià

05

EDITORIAL

De tsunamis, economia,
globalitat, solidaritat i la urgència
d'un canvi de paradigma

06

NOTICIARI

Agnès Giner

08

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Els reptes de la digitalització
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

El Refugi i CulturaCoop,
llibres i cultura arreu
Carme Giménez

13

L'ENTREVISTA

Anna Nicolau.
Sara Blázquez

16

EDUCACIÓ COOPERATIVA

Una mirada crítica a
l'aprenentatge cooperatiu
Albert Irigoyen

20

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

Obrador agroalimentari de La Selva i de
La Baixa Tordera: Una oportunitat per a
l'enfortiment i resiliència de la pagesia
Núria Bisquert

23

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

De la necessitat dels llibres radicals
Organització Fira Literal

26

RESSENYA

*Propostes i imaginaris per
una transició ecosocial*
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Carles Macià

(Nova York, 1976), Periodista i docent

Què et sembla atractiu del cooperativisme? En primer lloc, el que m'agrada del cooperativisme com a moviment és la seva combinació de teoria i pràctica. És a dir, predica uns valors universals –participació, democràcia, intercooperació, etc.– i els intenta aplicar quotidianament, tocant de peus a terra. En segon lloc, crec que el seu potencial de plantejar alternatives a les crisis sistèmiques del capitalisme es multiplica quan connecta amb la resta de famílies d'economia solidària i moviments socials del territori. En definitiva, un dels seus actius és que té algunes eines i estratègies que, humilment, permeten imaginar un món millor..

Què no et convenç del cooperativisme? Té molts reptes. El més important és que creixi i es popularitzi i que, alhora, no perdi l'esperit de transformació social, i que no es converteixi únicament en una forma d'empresa una mica més responsable. Com fer-ho ja és una altra història. Se m'acut que hauria d'estar més present al món educatiu (per poder formar cooperativistes de futur), tenir més finançament per fer créixer projectes clau, incorporar nous sectors socials (població migrada, per exemple) i que les administracions reconguin el seu paper estratègic.

Com i quan has sentit parlar de cooperativisme?

Després d'acabar els estudis de periodisme, sector on predomina l'individualisme, la precarietat i la immediatesa, vaig tenir l'oportunitat d'anar-me implicant en diverses iniciatives d'economia solidària (*Illacrua*, *L'Apòstrof*, *La Directa*). Gràcies a aquestes experiències vaig descobrir que hi ha una altra manera de funcionar, on allò que es vol fer és important (un projecte de comunicació), però també el com (amb principis). I un cop interioritzes i poses en pràctica elements com l'autogestió, l'horitzontalitat i el repartiment del treball, la teva concepció del món laboral i l'economia en un sentit ampli ja ha canviat.

De tsunamis, economia, globalitat, solidaritat i la urgència d'un canvi de paradigma

L'octubre passat, reflexionàvem sobre la importància de preservar l'esperit cooperatiu amb el canvi de govern. Avui, aquesta necessitat es torna més urgent. Si haguéssim de donar una accepció positiva a "tsunami", seria la irrupció renovadora d'ateneus cooperatius, projectes singulars, comunalitats urbanes i altres iniciatives que revitalitzen territoris, comunitats i sectors d'activitat molt diversos a través de l'ESS arreu del país.

Malgrat la falta d'innovació de les polítiques públiques i intervencions normatives que prioritzen la comoditat política, aquests programes han demostrat que és possible fer política innovadora, inclusiva i transformadora i ben rebuda per la majoria. Programes com les comunalitats urbanes representen una revolució anhelada pel sector social, finançades amb recursos públics i empoderant les comunitats per despertar l'esperit mutual.

Europa es troba en una cruïlla. Ha de decidir si s'alinea amb la sostenibilitat (de veritat) i el "ben viure" per a tothom o bé amb la guerra i la destrucció com a mercaderies financeres. A Catalunya, com en altres llocs, també comencem a albirar la dicotomia entre democràcia i control, amb la pèrdua de qualitat democràtica com a conseqüència. *Economia de guerra*, li diuen.

El panorama actual és complex. No solament es discuteix la sostenibilitat de l'energia nuclear, sinó que la indústria armamentista es declara "sostenible". Les realitats com la guerra, la pobresa, el racisme i l'atac als drets humans es fan presents, com presents es fan cada cop més els atacs a les persones que defensen els drets humans per a tothom sense cap mena de distinció. Hem d'avançar cap a nous paradigmes: si l'economia continua al servei d'uns quants, necessitem un canvi que beneficiï la qualitat de vida de més persones, un planeta saludable i més ecosistemes recuperats.

Fa poc, al concert de La Raíz, Toni Sánchez Pardines "Panxo" ens recordava, davant la malaltia del seu germà Pablo, però també després d'una pandèmia o una dana, la importància d'allò públic i col·lectiu i comú. Ara és moment de deixar fora lògiques mercantils pròpies de les grans empreses i l'especulació financera que només busquen beneficis, per reforçar la col·laboració fomentada entre sectors que prioritzen la mirada humana, ja que només així podrem deixar de posar les necessitats de tothom en mans d'aquells que només volen lucrar-se.

La necessitat d'una economia centrada en les persones i el planeta ha estat, és i serà urgent, i està intrínsecament connectada. Hem d'estar amatents davant dels qui prometen sostenibilitat, però no consideren l'interès col·lectiu com l'única i veritable "inversió". Necessitem més solidaritat per invertir en cuidar de totes, incloent-hi el medi natural, i descobrir que el nostre "jo" està connectat amb el "nosaltres". No deixar ningú enrere implica entendre que el benestar d'un/a és el del conjunt. Cal canviar les regles del joc d'una economia que beneficia una minoria.

Prou d'oceans vermells, però atentes amb els qui es maquillen de blau o altres colors. Cap taxonomia no ens farà més verds ni ens millorarà la vida si no treballem amb la consciència que igual que un oceà és una suma de gotes, només treballant tu, jo i nosaltres, podrem guanyar un nou contracte/constructe social en què l'economia sigui de veritat una ciència centrada en les persones i en tot allò que fa que puguem viure dignament.

FOTO: Charlie Chaplin, promoció de la pel·lícula de comèdia americana *Shoulder Arms* (1918).
Autor Desconegut. Wikimedia Commons.

NOVES POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN L'ÀMBIT DE LA FISCALITAT PER AFAVORIR L'HABITATGE COOPERATIU EN CESSIÓ D'ÚS

El Govern i Comuns han acordat una deducció de l'IRPF pel que fa a les aportacions de capital i una bonificació de l'impost de transmissions patrimonials a les cooperatives d'habitatge en cessió d'ús

Durant el mes de març, l'executiu català i el grup dels Comuns han acordat una bonificació del 100% de l'impost de transmissions patrimonials per a les cooperatives d'habitatge sense ànim de lucre. Això suposarà que, si adquireixen un solar o un edifici, les cooperatives d'habitatge no hauran de pagar aquest tribut, que, segons les últimes modificacions acordades, és d'entre el 10% i el 13% del valor de l'immoble.

En cas de confirmar-se aquestes mesures, hi hauria encara un altre benefici fiscal important per als cooperativistes dels sectors agrícola i d'habitatge: es podrien deduir en l'IRPF un 20% de les aportacions de capital que haguessin fet a les cooperatives, amb un màxim de 3.000 euros anuals.

Tant aquests beneficis com la resta de mesures del decret llei que incrementarà la taxa turística i l'impost de transmissions patrimonials als grans tenidors, hauran de passar pel Parlament. L'executiu català no concreta encara quan el durà al Consell Executiu, a l'espera de lligar també el suport d'ERC.

La idea d'introduir beneficis fiscals per a les cooperatives d'habitatge és una vella reivindicació del sector. Des de la Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya, Habcóop, han denunciat que les cooperatives hagin de pagar el mateix que els promotors immobiliaris amb lucre quan adquiren un edifici, malgrat ser una compra dedicada a facilitar l'accés a l'habitatge evitant l'especulació.

Entre les comunitats ja en marxa i les que estan en construcció, actualment hi ha 1.200 habitatges cooperatius en cessió d'ús a Catalunya que se'n poden veure beneficiats.

Radiografia de l'economia social europea: ocupa el 6,3% de la població activa i factura un bilió d'euros

Aproximadament 11,5 milions de persones, el 6,3% de la població activa a la Unió Europea (UE), treballa a l'economia social. Així ho mostra l'informe *Avaluació comparativa dels resultats socioeconòmics de l'economia social de la Unió Europea*, elaborat pel Centre Internacional de Recerca i Informació sobre l'Economia Pública, Social i Cooperativa (CIRIEC) en col·laboració amb l'European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (EURICSE) i Spatial Foresight, per encàrrec de la Comissió Europea, publicat com a part del Pla d'Acció Europeu d'Economia Social.

La radiografia del sector, realitzada per una cinquantena d'experts i expertes dels 27 estats membres, apunta que d'aquests aproximadament 11,5 milions de persones que treballen a l'economia social a la UE, 6,2 milions ho fan en associacions i 3,3 milions en cooperatives. A més, moltes d'aquestes persones són dones. D'altra banda, l'estudi ha identificat organitzacions de l'economia social a tots els estats membres, amb un total de 4,3 milions d'organitzacions entre els 27 països.

Des del punt de vista econòmic, l'informe destaca l'impacte de l'economia social: l'any 2021, la seva contribució va ser de 912,9 bilions d'euros. En aquest sentit, l'Estat espanyol destaca per la seva aportació significativa, ja que l'economia social dona feina a 1,4 milions de persones i aporta el 7,4% del PIB. També destaquen amb aportacions significatives França, Itàlia i Finlàndia.

L'informe remarca que països com Bèlgica, França, Espanya, Portugal i Luxemburg gaudeixen d'un reconeixement ampli de l'economia social i a països com Bulgària, Grècia, Letònia i Eslovènia està guanyant terreny gràcies a la nova legislació en curs d'implementació. En canvi, als països nòrdics, Àustria i Alemanya, l'economia social no ha acabat d'arrelar, a causa de tenir uns sistemes de benestar molt consolidats.

+ info: www.economiasolidaria.org

PREMI AL MILLOR OLI D'OLIVA VERGE EXTRA PER A 'SPELUNCA' DE LA COOPERATIVA DE L'ESPLUGA CALBA

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) ha expressat la seva satisfacció perquè tres molins cooperatius catalans han obtingut els màxims reconeixements dins de la categoria "Afruitats Madurs" en els Premis *Alimentos de España* als Millors Olis d'Oliva Verge Extra durant la campanya 2024-2025.

El primer premi ha estat per a **'Spelunca'**, el verge extra de la Cooperativa Agrària Espluguencsa, de l'Espluga Calba, mentre que l'oli **'Les Cabanes'** de la Cooperativa Agrícola Sant Isidre de Juncosa de les Garrigues i l'oli **'Ceolpe'** del Centre Oleícola del Penedès n'han estat finalistes. Les dues cooperatives lleidatanes estan adscrites a la DOP Les Garrigues mentre que Ceolpe forma part de la DOP Siurana.

Fundada el 1959, la Cooperativa Agrària Espluguencsa, de l'Espluga

Calba, compta amb uns seixanta socis productors i elabora uns 120.000 litres d'oli verge extra per any, a partir d'una collita d'uns 600.000 quilos d'olives. 'Spelunca' ha aconseguit la màxima distinció en la categoria d'afritats madurs en el premi als millors olis d'oliva verge extra espanyols en reconeixement a la seva qualitat.

En concret, ha obtingut una qualificació de 9 sobre 10 per part del jurat d'aquests premis que convoca el Ministeri d'Agricultura per la diversitat d'aromes secundàries, que inclouen des de l'aroma de carxofa, ametlló o plataner fins a tocs de fonoll, ametllat i nous, entre d'altres.

D'altra banda, la Cooperativa Agrícola Sant Isidre de Juncosa de les Garrigues ha resultat finalista en la categoria de fruitats madurs en els Premis als Millors Verge Extra d'Espanya, una dis-

tinció en la qual ja va obtenir el primer premi a la campanya 2021-2022.

Finalment, i després que l'any passat va aconseguir el primer premi en els Premis al Millor Oli Verge Extra d'Espanya, enguany el Centre Oleícola del Penedès torna a ser reconegut com a finalista per la qualitat dels seus olis.

CEOLPE (Centre Oleícola del Penedès) és una cooperativa de segon grau fundada el 1988 que actualment associa dotze cooperatives agràries: Agrícola d'Albinyana, Agrícola de Calafell, Agrícola de Llorenç del Penedès, Cellers Domenys, Covides, Celler Cooperatiu de Vila-rodona, Agropecuària Coperal, Agrícola de Vila-seca, Agrícola Verge de les Neus, Serveis Agraris Bon Mas, Celler de Viticultors i Agrícola Sant Isidre de La Pobla de Mafumet.

+ info: www.cooperativesagraries.cat/

TERCERA EDICIÓ DE LA UESCOOP

Després de l'èxit de les edicions anteriors, la Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP) 2025 torna els dies 2, 3 i 4 de juliol de 2025. La trobada continuarà afrontant els reptes de la transició ambiental, econòmica i social, i proposant solucions des del cooperativisme i amb una mirada cap al futur.

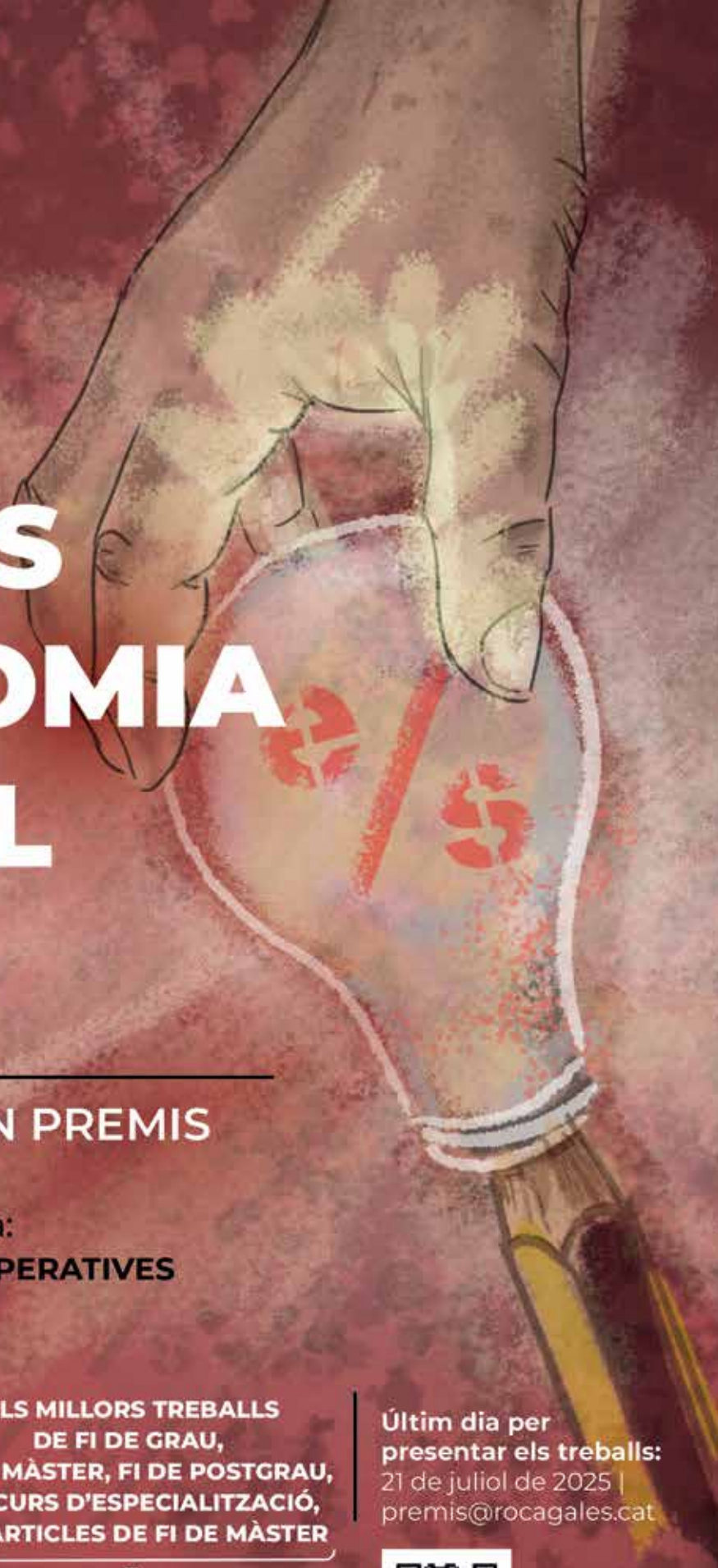
Impulsada per la Confederació de les Cooperatives de Catalunya, la UESCOOP és l'espai de treball amb tots els agents transformadors del cooperativisme: el món acadèmic i professional, l'administració pública i les entitats i empreses del moviment cooperatiu. És una universitat oberta dirigida a la participació activa de tots els agents que influeixen en el canvi de model socioeconòmic.

El Consell Acadèmic de la UESCOOP està format per representants de la Direcció General d'Economia Social i Solidària de la Generalitat de Catalunya, les cinc federacions de cooperatives de Catalunya, la Universitat de Lleida, la Universitat Autònoma de Barcelona, el Tecnocampus Mataró (UPF) i la Universitat de Barcelona, l'II-lustre Col·legi d'Advocacia de Barcelona, la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i la Fundació Roca Galès.

La Universitat d'Estiu del Cooperativisme tornarà a obrir espais de debat, diàleg i reflexió per construir camins i compartir experiències, on es treballaran línies, propostes i accions amb tots els actors implicats.

Properament es donarà a conèixer la programació, els continguts, els detalls per la inscripció, etc. Mentrestant reserveu-vos els dies a les vostres agendes!

+ info: www.cooperativescatalunya.coop/uescoop-inici

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2025

MÉS DE 9.000 € EN PREMIS

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:
ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVES

Premis de fins a 1.400 €
(més 300 € en
productes i serveis del
mercat social)

**ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU,
FI DE MÀSTER, FI DE POSTGRAU,
DE CURS D'ESPECIALITZACIÓ,
O D'ARTICLES DE FI DE MÀSTER**

NOVES CATEGORIES!

Bases: economiasocial.coop/premis

Últim dia per
presentar els treballs:
21 de juliol de 2025 |
premis@rocagales.cat

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

ELS REPTES DE LA DIGITALITZACIÓ

La tercera edició de La Febrerada, celebrada el passat mes de febrer al Bloc4BCN, va comptar amb una sessió paral·lela centrada en la digitalització. Aquesta trobada va posar sobre la taula els principals desafiaments als quals s'enfronta el cooperativisme i l'economia social i solidària en aquest àmbit i va obrir un espai de debat per buscar solucions col·lectives. Durant la sessió, es van identificar quatre grans reptes que cal abordar conjuntament.

El primer repte va ser la captació de talent. Per garantir un creixement sostenible i diversificat, és essencial integrar perfils júnors i sèniors, tant del sector com d'altres àmbits tecnològics. Això pot permetre assegurar una transferència de coneixement efectiva i una innovació constant dins del sector.

Un segon repte identificat va ser la creació de models de negoci sostenibles econòmicament, ja que és important no dependre exclusivament del finançament extern; cal explorar vies d'autofinançament i models

econòmics viables que permetin la consolidació i expansió de les iniciatives digitals dins del nostre món.

El tercer repte va estar relacionat amb la pedagogia i la sensibilització envers la digitalització. Es va detectar que encara hi ha una manca de consciència sobre la importància de la transformació digital dins del cooperativisme i l'ESS, fet que pot frenar el seu desenvolupament. Es va destacar la necessitat de promoure formacions i espais de reflexió que ajudin a entendre els beneficis de la digitalització i com aquesta pot millorar la gestió i la competitivitat de les organitzacions.

Finalment, es va subratllar la necessitat d'un accés a recursos i d'una infraestructura digital compartida. La digitalització requereix inversions en tecnologia i infraestructures accessibles per a les cooperatives. Es va posar èmfasi en la importància de construir espais digitals col·laboratius i plataformes que permetin compartir recursos de manera eficient.

Un exemple reeixit d'aquesta perspectiva és la plataforma Cercles.Coop, impulsada per a la digitalització de la governança cooperativa. Arran de la pandèmia, la necessitat d'adaptar els processos de presa de decisions en les cooperatives es va fer evident. Cercles.Coop ha permès la digitalització d'aquests processos, garantint la transparència, la traçabilitat i la participació democràtica dels socis. Aquest projecte, impulsat per la Confederació de Cooperatives de Catalunya, representa una solució innovadora que reforça els valors del cooperativisme mitjançant l'ús d'eines digitals.

En conclusió, la sessió de digitalització de La Febrerada va posar de manifest la necessitat d'abordar els reptes digitals amb una mirada col·lectiva i compromesa amb la inclusió, la sostenibilitat i la democràcia. Experiències com Cercles.Coop demostren que és possible transformar la tecnologia en una eina al servei de les persones i les comunitats, assegurant que la digitalització contribueixi a una societat més justa i equitativa.

El Refugi i CulturaCoop, llibres i cultura arreu

Carme Giménez Capdevila

L'Apòstrof, SCCL

@apostrofcoopmastodon.

economiasocial.org

L'Eva Múrcia i en Miquel Albero, socis d'El Refugi, davant de la llibreria.

El Refugi és una llibreria de la Seu d'Urgell que va començar la seva activitat el 2021, després d'alguns anys de reflexió sobre el projecte, de trobar el lloc més escaient i de formar-se en cooperativisme. La forma de cooperativa era molt clara per als dos primers socis d'El Refugi, Miquel Albero i Pol Maese, que s'havien conegut en els seus activismes socials i polítics de la Seu. Conseqüentment, s'adreçaren a un ateneu cooperatiu, el de la Catalunya Central, per tal d'orientar-se en els procediments per constituir-se en cooperativa, alhora que també establien relacions amb llibreries com La Ciutat Invisible o La Carbonera, de Barcelona, per tal de tenir la informació necessària que els ajudés a poder obrir i gestionar El Refugi.

A 2025, ja són més d'una trentena de sòcies col·laboradores, i hi ha hagut un canvi en les treballadores. En Pol va marxar i Eva Múrcia és la nova sòcia del projecte. A més, tenen la figura de la subscriptora, que és un grup més nombrós relacionat amb la llibreria, però que no forma part de la cooperativa, sinó de la comunitat cultural que va creixent de l'entorn.

El Refugi es defineix com a llibreria crítica, i en Miquel ens explica que "ho relacionem amb tota la producció que ens aboca a la reflexió. Per sort, les esquerres són molt àmplies, expressen molts matisos i això ens permet tenir un ampli ventall de producció editorial".

Un altre dels seus objectius és promocionar les autores i autors locals, com poden ser Pep Coll i Maria Barbal, exponents de la literatura pirinenca. A vegades, això "representa alguna contradicció pel que fa a les editorials a les quals donem prioritat, perquè són llibres publicats en editorials grans o que no formen part de l'economia social i solidària", ens confessa en Miquel.

Els refugis

Però el projecte no s'atura en els llibres. Amb la finalitat de ser pol cultural del Pirineu, al mateix espai trobem el Refugi Sonor, que són concerts en petit format que van programant periòdicament. La coneixença dels músics del territori els va fer pensar en la possibilitat d'un club musical, en el qual hi pogués haver una proposta de qualitat

cada mes, sobretot a la temporada d'hivern que és quan les activitats culturals a la zona són més escasses. La coordinació amb el Cicle Itinerant de Música Improvisada de Catalunya (cIMic) ha facilitat aquesta programació, de manera que no ha costat tants esforços.

També s'ha desenvolupat el Refugi Kanalla, un espai per a les més menudes amb més de dos-cents títols per a infants de 0 a 8 anys, i que es dinamitza amb múltiples activitats per tal que les nenes i els nens s'acostin als llibres.

Un altre àmbit de desenvolupament del projecte és la Barraca. El nom surt de la companyia de teatre ambulant La Barraca, que va tirar endavant Federico García Lorca per portar cultura a les zones rurals. Fent paral·lisme, en un territori rural de pobles de muntanya, en comptes de plantejar que la gent sempre vagi a la llibreria, vam proposar que la llibreria també sortís a l'entorn. La idea és interconnectar els pobles a través d'una furgoneta plena de llibres i fer-ho en col·laboració amb les entitats culturals, les seves autores i fins i tot amb les administracions públiques. Volen

contribuir a impulsar un ecosistema cultural propi del Pirineu, un petit circuit cultural que sigui totalment autònom i que pugui oferir cultura de qualitat. "El 2024 hem continuat, amb una versió més àgil i pràctica, visitant els pobles del Pirineu. De Solsona a Meranges, i de La Seu a Ribera de Cardós, hem intentat fer conèixer el nostre projecte i apropar i fer més accessible el món dels llibres a més de quinze pobles de les nostres contrades", rebla en Miquel.

Tot plegat se suma a totes les altres accions que tira endavant El Refugi, com ara el grup de lectura i debat Dissidentxs, sobre transfeminismes i dissidències sexe-gènere, amb la participació d'autores destacades; exposicions d'artistes locals, xerrades, presentacions de llibres...

Moltes d'aquestes actuacions disposen d'un bon espai gràcies a una campanya de Goteo de 2024, que va facilitar la reforma de part del local. I totes elles s'emmarquen en l'impuls d'iniciatives com a agent cultural actiu, més enllà d'una llibreria, amb un compromís social ferm i fort situat dins dels valors de l'economia social i solidària.

Una de les xerrades organitzades a El Refugi la tardor passada.

Sant Jordi

Per a les llibreries, Sant Jordi és la cita més important de l'any, juntament amb el Nadal. Al Refugi duen a terme activitats prèvies al 23 d'abril per tal de no centrar-ho tot en sol dia, que els desborda. Així, durant el mesos de març i abril ja comencen a tirar endavant amb la festa del llibre.

Demanam al Miquel un parell de recomanacions per a aquesta diada i ens diu: La talpera, de Gerard Vilardaga, una espècie de dietari d'un treballador social explicat amb una mica d'humor; i *Política del malestar*, d'Alicia Valdés, que aprofundeix en els motius pels quals hi ha desmobilització política.

“

Es poden fer moltes coses al Pirineu, més enllà del turisme.

Les xarxes

El Refugi és a la Seu d'Urgell, però té vocació de Pirineu. En els darrers anys han nascut un bon grapat de projectes i propostes culturals fermes i diferents. Encara fan falta, però, les estructures que les relacionin i les coordinin, a part de finançament. Les administracions públiques tenen un paper a jugar, però encara no s'hi han posat del tot.

D'una banda, participen activament com a entitat promotora de l'Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran, en el qual s'encarreguen de tasques de comunicació i accions de sensibilització del cooperativisme. De l'altra, tenen un projecte conjunt, La Traça Cultural, amb la llibreria La Lluerna, de Ripoll, que consisteix en un web impulsor d'un banc de recursos per a entitats culturals del Pirineu, i que compta amb més de quaranta entitats adherides.

S'hi afegeixen la cooperació amb l'Ateneu Popular de l'Alt Urgell, l'Escola de Teatre i l'Ajuntament de la Seu, l'Associació Llibre el Pirineu, entre d'altres.

Ara bé, també es coordinen amb xarxes d'àmbit de país, com KULT, una comunitat de cultura radical que té l'objectiu de generar debat, intercanvi i difusió de propostes que es relacionin amb la cultura, la comunitat i la revolució. Finalment, també formen part de CulturaCoop, la sectorial cultural de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya.

CulturaCoop

CulturaCoop és un espai de cooperació que va començar el 2018 en el marc de Cultura Viva, amb una recerca sobre el cooperativisme cultural a Barcelona. Va prendre forma al voltant del barri de Sants, impulsat per cooperatives com Quesoni, La Ciutat Invisible i més. Durant la pandèmia es van reforçar les relacions entre els seus membres i, finalment, el passat novembre de 2024 es va constituir com a sectorial de Cultura de la Federació de Cooperatives de Treball (FCTC). Parlem amb Víctor Jiménez, de la cooperativa BitLab, que és el representant de la sectorial al Consell Rector de l'FCTC.

Actualment, en explica en Víctor, la Comissió de Gestió de CulturaCoop està formada per cooperatives com Quepo, Clack, La Ciutat Invisible, BitLab, El Refugi, El Jurnal i Kult, entre d'altres. Els sectors més actius dins de la iniciativa són l'edició i el llibre i la producció audiovisual. S'han identificat unes 120 cooperatives culturals federades que es poden implicar més en el projecte. L'objectiu és fomentar la seva participació i reforçar la intercooperació mitjançant jornades de treball i activitats conjuntes. Amb aquesta finalitat, la comunicació té una primera fase de desenvolupament cap endins, és a dir, cap a les cooperatives federades i, tot seguit, cap a altres agents socioeconòmics i les xarxes socials.

En termes d'intercooperació, moltes de les cooperatives implicades ja treballen plegades en diferents projectes, tot i que encara queda pen-

Activitats d'El Refugi que se sumen a la llibreria.

dent una estratègia més formal dins de CulturaCoop. Hi ha precedents d'iniciatives conjuntes, com la programació col·laborativa amb la XES en la "Tardor Transformadora" de 2020. L'objectiu és repetir experiències similars i estructurar accions de cooperació més enllà de la coincidència d'interessos. En un futur, Sant Jordi podria ser l'excusa perfecta per pensar una d'aquestes accions coordinades.

Un dels reptes actuals és aconseguir el reconeixement de les cooperatives culturals sense ànim de lucre per part del Ministeri de Cultura, de manera que puguin accedir a ajudes i subvencions per a indústries culturals. Actualment, aquestes cooperatives sovint són excloses perquè consideren que les cooperatives sense afany de lucre no generen activitat econòmica.

En paral·lel, CulturaCoop també treballa en la sostenibilitat dels esdeveniments culturals, promovent pràctiques respectuoses amb el medi ambient i l'economia local. A més, s'estan impulsant trobades i col·laboracions amb altres entitats i institucions com la Xarxa d'Ateneus Cooperatius (XAC) i l'Ajuntament de Barcelona per sincronitzar estratègies i evitar duplicitats en les demandes i accions.

Finalment, una de les prioritats per al 2025 és descentralitzar la cultura i expandir el model de CulturaCoop més enllà de Barcelona. Això inclou la creació de cercles de cultura en diferents territoris amb el suport de la XAC, per promoure el cooperativisme cultural a tot Catalunya.

Després de treballar més de deu anys a l'Abacus de Vic, Anna Nicolau va considerar que la llibreria no tenia l'esperit que tenen ara i va marxar a Girona, a una llibreria especialitzada en llibres en català. Va conèixer diversos projectes i va tornar a l'Abacus. Ara és la codirectora del projecte que Abacus comparteix amb la Llibreria 22 de Girona i ha entrat al seu equip de treball. El projecte vol reforçar el futur de les llibreries independents. En parlem a la sala d'actes de la mateixa llibreria.

Anna Nicolau:

Un personatge històric:

George Orwell. L'he llegit molt, l'admiro molt en l'àmbit personal, políticament i literàriament.

Una lectura imprescindible:

Solitud, de Víctor Català.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:

@amemsillegim. Fan mems literaris i em fan gràcia.

No podries viure sense:

sense llegir, sense llibres.

Encara tens pendent:

escriure un llibre.

El cooperativisme és...

Una manera d'entendre el món.

«Abacus necessita que la xarxa de llibreries independents sigui forta»

Sara Blázquez Castells

Dies d'Agost, SCCL

@diesdagost

66

«Abacus entra com a sòcia a La 22 amb un percentatge important. Amb un percentatge important perquè, si no, no tenim prou recursos per poder donar garanties perquè les coses que volen que passin puguin passar.»

Estem en una llibreria fundada a finals dels anys 70 i que és un punt neuràlgic de la cultura a Girona. En quina situació es trobava?

És que el que hem detectat precisament és que moltes llibreries referents d'aquest país es van fundar precisament en aquella època, a finals dels 70. Era un moment en què culturalment passaven moltes coses després de molts anys de dificultats. La gent que les ha fundat comença a tenir una edat en què ja no pot estar a primera línia. Hi ha qui pot continuar amb el projecte, però hi ha qui no. Llavors, en el cas de La 22, sí que fa deu anys es va iniciar aquest relleu i ara se n'encarrega una altra persona, que és el Jordi Gispert. La llibreria funciona, és una llibreria referent al territori amb moltíssima activitat cultural, està molt arrelada i funciona bé. Però què passa? Que més enllà d'aquest funcionar bé, es detecten algunes situacions conjunturals que fan plantejar-se: "Si no ens movem, si no fem alguna cosa més, la inèrcia ens porta o a estancar-nos o a tenir dificultats". No perquè no estiguem fent una bona feina, sinó perquè el context canvia molt de pressa i és extremadament agressiu. I aquí ja parlem directament del comerç en línia d'Amazon o de grans multinacionals que no entenen de territoris ni d'idiosincràsia, ni de sensibilitats culturals. Llavors, és clar, La 22

va tenir aquesta inquietud, que es va sumar amb una inquietud que també tenia Abacus, i per això van poder parlar i tirar endavant aquest projecte. La 22 ha tingut la sort de tenir algú que pugui continuar amb el relleu, potser hi ha altres llibreries que això no ho tenen i poden trontollar o haver de tancar. Hem d'intentar fer alguna cosa perquè això no passi, per la importància d'aquest bagatge i de la feina que fan les llibreries.

En què consisteix aquest projecte que comparteix Abacus i la Llibreria 22?

Abacus entra com a sòcia a La 22 amb un percentatge important. Amb un percentatge important perquè, si no, no tenim prou recursos per poder donar garanties perquè les coses que volen que passin puguin passar. Llavors, el suport és exclusivament aquest, és a dir, entrar com a socis aportant un capital i aportant recursos que en aquest cas soc jo mateixa. Estic incorporant-me a l'equip de treball de La 22 per portar aquest projecte i per donar un cop de mà amb tot el que calgui aquí a la llibreria. Però ara ja, diguéssim, amb l'uniforme de La 22. És això, donar l'impuls i només això. No hi haurà cap altra ingerència o interferència que pugui fer pensar que La 22 és una cosa que no era abans. És a dir, no hi haurà res en l'estructura de la llibreria que canviï. Conti-

nuarà funcionant igual, amb una mateixa independència i amb els mateixos mecanismes de comandes, de compres, de tot, com qualsevol altra llibreria independent.

Puc entendre l'interès de les llibreries independents a formar part d'un projecte que suposa una injecció econòmica. Però quin és l'objectiu d'Abacus?

Abacus, des del canvi de direcció que va haver-hi fa uns tres anys, tenia un objectiu molt clar. No pot viure d'esquena al que passa al país. Llavors, Abacus necessita que la xarxa de llibreries independents sigui forta, igual que les llibreries necessiten que l'ecosistema literari del país sigui fort. Perquè tenim enemics comuns i perquè hi ha moltes sinèrgies que són necessàries per crear un ecosistema fort. Per exemple, en països com Itàlia o França, les quotes de mercat d'Amazon estan arribant al 40 i al 50%. Això aquí a Catalunya no està passant i a Espanya tampoc tant, perquè hi ha precisament una xarxa molt potent de llibreries independents, que fa que encara hi ha presència als carrers i d'alguna cosa local i més personal. I Abacus detecta que això és imprescindible. I és una actitud també d'aposta de valors. És així.

La idea és que més llibreries formin part del projecte. En teniu alguna més?

Com que ja fa mesos que hi treballem, algunes llibreries ja se'ns han acostat o ja hi hem parlat i des que s'ha fet públic, algunes també ens han trucat a la porta. És a dir, que sí que detectem que hi ha mancances i, si podem, intentarem donar un cop de mà. I de vegades és: "Em vull jubilar i necessito que algú pugui ajudar-me a trobar aquest relleu i no tancar el negoci". A vegades és perquè hi ha llibreries que tenen una estructura petita, que són un o dos treballadors i que el volum de gestió que comporta un negoci així, a vegades, des de fora no ho sembla, però és moltíssim. I és una càrrega mental i laboral molt forta. Potser nosaltres els podem donar un cop de mà en termes de gestió o de modernització fent servir un programa informàtic o compartint coses que els deslliurin d'aquestes hores i el llibreter es pot dedicar més als seus clubs de lectura o a fer les comandes que vol fer, preparar aquesta fira o el que sigui. És una lluita molt solitària a vegades, estàs tu allà sol i amb el teu dia a dia, i a vegades perds de vista que no estàs sol, que hi ha tota una xarxa al teu voltant i en el fons pot ser una oportunitat per compartir inquietuds i per dir: "Mira, hem detectat que som quatre o cinc que ens passa això. Unim-nos, aprofitem recursos i fem més força".

Intercooperar, no? No hi ha cap xarxa de llibreries?

Hi ha el Gremi, que és una figura diferent, que sí que aglutina unes quantes llibreries i et dona moltes eines per poder funcionar i operar millor, però és això. Veiem que hi ha altres mancances, fins i tot de formació o de suport a l'hora de fer tràmits amb l'administració, de subvencions. El dia té unes hores i tu has d'estar atenent a la botiga i no sempre pots dedicar tres hores a entendre només com demanar una subvenció per modernitzar la llibreria. Aquí, si podem destinar-hi uns recursos compartits, doncs molt millor.

Abacus és una cooperativa, però és tan gran que segurament no comparteix dinàmiques amb la majoria de les cooperatives del país. Abacus és una llibreria, però no només, perquè cada vegada està posada en més sectors (audiovisual, editorial, educació, noves tecnologies, premsa...). Què és ben bé Abacus?

Abacus és aquesta voluntat de voler ser un actor important en l'àmbit cultural i educatiu d'aquest país. Recuperar una mica aquest patrimoni que va néixer com a eina de suport als mestres, però que ara és una eina de suport als mestres, a les famílies i en termes de cultura, de lleure... És aquest intangible, però que és material perquè en bona part són botigues. Ara amb la voluntat de créixer també al sector audiovisual, editorial, i poder generar continguts en català. Jo crec que és important aquest objectiu que s'ha marcat de ser referent, perquè si no expliquem nosaltres les coses que passen o si no generem contingut nosaltres en català, no ho farà ningú més. Llavors, és una manera molt constructiva d'intentar situar-nos al mapa en la mesura que puguem.

Anna Nicolau codirigeix el projecte que Abacus comparteix amb la Llibreria 22 de Girona.

I què representa ser sòcia d'Abacus? Molta gent té el carnet i no sap que és sòcia d'una cooperativa...

Ser sòcia d'Abacus forma part de tot això que expliquem. Abacus ha crescut molt i ha canviat molt en aquests anys i també està fent un esforç molt important per intentar explicar-se i per ensenyar totes les coses que es fan. Però ser sòcia d'Abacus és formar part d'una comunitat que és de les més grans i que, per mi i per molts dels socis, que en aquest cas jo també socia de treball, aporta molt valor. És a dir, no només en l'àmbit personal sinó col·lectivament. Jo crec que, com a la societat, saber que estem aportant a generar continguts audiovisuals, literaris, educatius, pedagògics, estem intentant innovar per aportar i ajudar les escoles i els mestres amb robòtica i amb totes aquelles coses

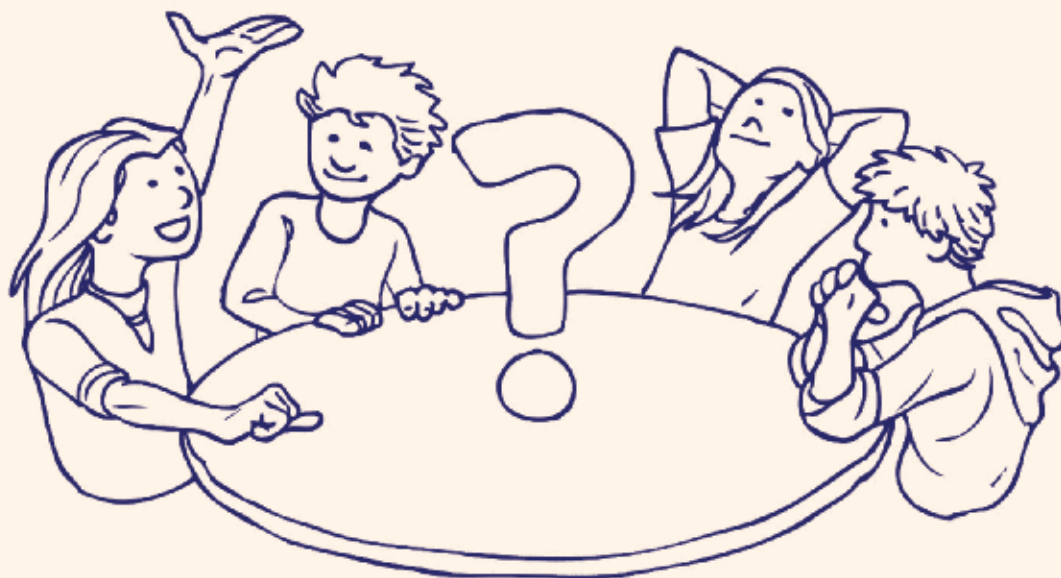
que creiem que poden sumar. I a més a més, el fet de ser una cooperativa et dona aquesta oportunitat de participar. Hi ha les assemblees, que a més sempre és una oportunitat de saber exactament què es fa, com funciona i de conèixer tota una manera de funcionar, que jo crec que és molt positiva.

"Vull treballar en una llibreria normal", has dit en alguna ocasió. Què és una llibreria normal? I què és una llibreria independent?

Aquesta és la pregunta del milió. Una llibreria normal, per mi, és aquella que és capaç de generar comunitat a partir d'una figura que jo crec que és fonamental, que és el llibreter. Això és un abstracte. Però sí que amb el pas del temps i de reflexionar-hi molt, m'adono que les llibreries les fan les persones que hi treballen, per tant, els llibreters, i les persones que formen part de la comunitat. És a dir, els clients, però no són ben bé clients, són lectors; al final són amics, són veïns, són companys, la gent que ve a les presentacions, que et segueix amb les propostes que els fas d'activitats o d'actes o de campanyes, o que et diu: "M'acabo de llegir això, o m'agrada això, o podeu tenir això". I la llibreria es nodreix amb tot això. Una llibreria normal és la que pot generar aquest clima, aquest espai. I una llibreria normal a Girona potser té una forma i potser a Banyoles en té una altra, a Cerdanyola una altra i a Tarragona, una altra. Però totes són identificables perquè tenen una personalitat. Tu, quan hi entres, dius: això és una llibreria.

“

«Ser sòcia d'Abacus és formar part d'una comunitat que és de les més grans i que, per mi i per molts dels socis, aporta molt valor.»

Què passa realment dins dels grups cooperatius?

UNA MIRADA CRÍTICA A L'APRENENTATGE COOPERATIU

Albert Irigoyen Zaragoza

Mestre, historiador i professor
a la Universitat Rovira i Virgili
albert.irigoyen@urv.cat

L'*Homo sapiens* ha subsistit gràcies a la cooperació. Des dels inicis de la nostra espècie, el treball col·lectiu i les pràctiques cooperatives han estat fonamentals en la seva evolució. Tot i això, sovint han estat relegades en favor d'altres models d'organització social¹. Avui dia, les iniciatives cooperatives no només serveixen per contrarestar la dinàmica neoliberal, individualista i competitiva, sinó que també es presenten com una alternativa per estructurar el treball, el comerç i la vida associativa.

Si el moviment cooperatiu aspira a transformar les relacions econòmiques i socials, també ha d'incidir en l'àmbit educatiu. Una educació basada en la cooperació pot esdevenir un motor de canvi, capaç de reflectir valors com l'horitzontalitat, l'equitat, la participació responsable i la cooperació.

Per tant, més enllà de les cooperatives d'alumnes en l'ensenyament cooperatiu, el cooperativisme ha d'incidir en altres àmbits fonamentals, com l'ensenyament públic, els currículums docents i la formació inicial i contínua del professorat. Aquesta expansió ha d'anar acompanyada d'una articulació sòlida d'aquests elements.

L'aprenentatge cooperatiu en el sistema educatiu actual

Avui, la cooperació és una tendència en el discurs educatiu i s'ha convertit en un requisit gairebé indispensable per a qualsevol proposta didàctica, independentment del nivell educatiu o de l'àrea de coneixement.

Ara bé, el nom no fa la cosa. Incloure la paraula “cooperació” en una situació d'aprenentatge no li atorga automàticament un valor transformador. Massa sovint s'utilitza com una formalitat per complir expectatives externes. Aquest enfocament superficial converteix la cooperació en una etiqueta buida per legitimar-se dins la pedagogia moderna.

La realitat és que el sistema educatiu encara està arrelat en estructures de tradició individualista i competitiva, recobertes per una fina capa de solidaritat aparent. L'escola, com a centre neuràlgic del sistema, es veu sotmesa a noves i diversificades demandes que sovint responen més als interessos del mercat que a les necessitats educatives reals.

Davant d'aquest escenari, cal destacar l'esforç de docents i centres educatius que, amb una visió compromesa i social, integren la cooperació de manera real i significativa en l'aprenentatge de l'alumnat.

L'aprenentatge cooperatiu i el cooperativisme: conceptes diferents

Encara que la majoria d'aquestes propostes educatives es basen en l'aprenentatge cooperatiu, cal diferenciar aquest concepte del cooperativisme. L'“aprenentatge cooperatiu” és la traducció del terme anglosaxó *cooperative learning*, sorgit als Estats Units als anys 70 a partir dels estudis de la psicologia social del segle XX. Es va estendre globalment durant l'era Reagan i va arribar a Espanya a finals dels 80 on s'instal·la com una pràctica innovadora.

L'aprenentatge cooperatiu no engloba *per se* una manera de conèixer, fer, ser i viure d'acord amb els principis del cooperativisme. No posa èmfasi en l'aspecte col·lectiu i social, ni es basa en les pràctiques de figures com Francesc Ferrer i Guàrdia, Célestin Freinet o Paulo Freire. Tampoc no integra teories psico-socials i culturals de Kropotkin o Tomasello sobre la cooperació i el suport mutu. Per tant, el fet que el terme “aprenentatge cooperatiu” inclogui la paraula “cooperació” no significa que es basi en els principis del cooperativisme.

“L'aprenentatge cooperatiu no es basa en els principis del cooperativisme.”

Per aquest motiu, propostes com els valors cooperatius desenvolupats per Antoni Gavalda (URV) es presenten com una eina per gestionar la vida i l'esperit d'aula²: valoració de les idees divergents, necessitat de diàleg i consens, compromís per la llibertat, participació de la igualtat, responsabilitat en la participació, contribució a la democràcia, voluntat d'aprenentatge, regulació social de l'economia, constància i persistència en reflexió. Aquests valors sustenten la recerca del grup Ensenyament-aprenentatge des dels valors cooperatius (EACoop, URV) per cobrir les mancances de l'aprenentatge cooperatiu³.

Problemàtiques de l'aprenentatge cooperatiu

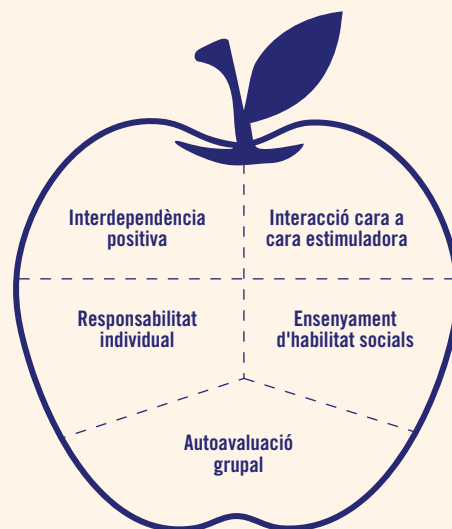
L'“aprenentatge cooperatiu” és un concepte ampli que engloba diversos mètodes i tècniques per organitzar i estructurar la cooperació entre l'alumnat. Tot i els seus beneficis, presenta diversos reptes i dificultats⁴:

1- Relació entre cooperació i competència

Tot i que l'aprenentatge cooperatiu es contraposa a l'aprenentatge competitiu i a l'individualista sistemàtic, no és un enfocament homogeni en aquest aspecte. Alguns promotors defensen la competència entre grups –influïts per la forta tradició competitiva dels EUA–, mentre que d'altres consideren que cal evitar-la.

2- Aplicació intuïtiva i manca de rigor científic

Malgrat la seva popularitat, sovint s'implementa d'una manera intuïtiva i sense fonamentar-se en evidències científiques. Per exemple, en la formació de grups cooperatius estables no sempre es tenen en compte els elements essencials establerts perquè un grup cooperi.

La metàfora de la poma creada pels germans Johnson perquè un grup cooperi.

3- Desconnexió entre tècnica i contingut d'aprenentatge

En moltes ocasions, les tècniques cooperatives s'apliquen amb l'objectiu que l'alumnat aprengui a cooperar, però sense integrar els continguts d'aprenentatge.

4- El treball en grup cooperatiu no sempre és la millor opció

Es tendeix a fomentar que tots els estudiants d'un grup comparteixin un mateix treball. Tot i que l'objectiu és doble (aprendre a cooperar i cooperar per aprendre), l'ús excessiu d'aquest enfocament pot generar desviacions de la cooperació: productivista, diferencial, psicosocial o divagant.

5- Forçar la cooperació pot ser contraproductiu

No totes les activitats d'aprenentatge requereixen treball grupal. Obligar l'alumnat a cooperar en tasques que es podrien resoldre individualment pot convertir la cooperació en una càrrega en lloc d'un benefici.

6- Els programes d'aprenentatge cooperatiu són guies, no receptes universals

Aplicar l'aprenentatge cooperatiu no ha de ser un procés mecànic. És fonamental comprendre'n els principis bàsics i adaptar-los a cada context educatiu.

7- La cooperació requereix una estructura clara i normes orientadores

L'aprenentatge cooperatiu no s'improvisa, s'estructura. Des dels anys vuitanta, la recerca ha demostrat que, per garantir la seva efectivitat, cal establir normes clares i una guia que orienti les interaccions entre l'alumnat. Com defensava Korczak, certes normes no suprimeixen la llibertat, sinó que la possibiliten, en contrast amb una permissivitat excessiva que deixa l'individu a mercè de la seva espontaneïtat.

8- No totes les interaccions són fructíferes

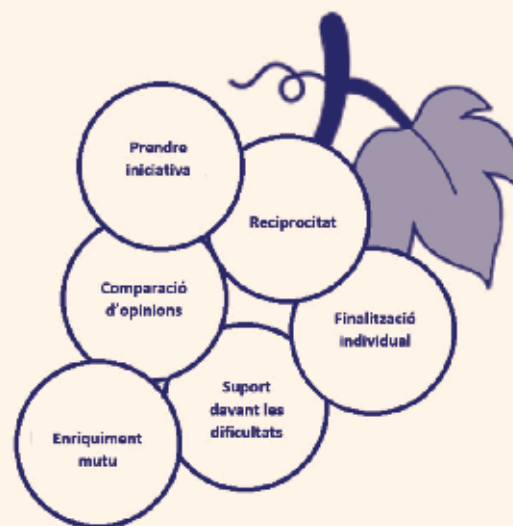
L'objectiu principal de l'aprenentatge cooperatiu és generar oportunitats d'aprenentatge a través de la interacció entre l'alumnat. No obstant això, no totes les interaccions són beneficioses: algunes poden derivar en relacions de dependència, poder o desigualtat. Per això, és essencial estructurar adequadament la cooperació per assegurar que afavoreixi tant l'aprenentatge acadèmic com el desenvolupament de competències socials.

“La cooperació no s'improvisa, s'estructura.”

El Grup de Recerca sobre Aprenentatge entre Iguals (GRAI, UAB) amplia la perspectiva clàssica de l'aprenentatge cooperatiu i adopta una visió més extensa i precisa cap a un aprenentatge entre iguals. Aquest enfocament, a més, no es limita només a l'alumnat, sinó que també analitza la col·laboració entre docents i escoles⁵.

Les pedagogies cooperatives: una idea més àmplia que l'aprenentatge cooperatiu

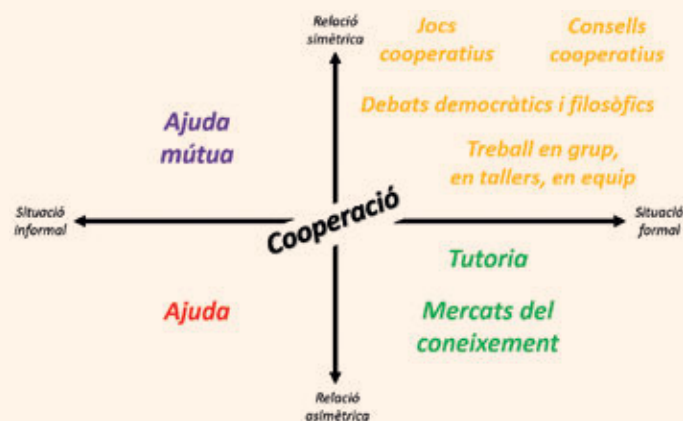
Al llarg del segle XX, també han sorgit les pedagogies cooperatives (*pédagogies coopératives*), d'arrel francòfona i gairebé desconegudes en el nostre context. Són fruit d'educadors i moviments educatius de l'Escola Nova francesa, així com de la recerca científica sobre la dimensió social en l'aprenentatge. Figures com Élise i Célestin Freinet amb la cooperació escolar, Roger Cousinet amb el treball lliure en grups, Barthélémy Profit amb les cooperatives escolars, Fernand Oury amb la pedagogia institucional, Philippe Meirieu amb la pedagogia diferenciada i l'aprenentatge en grup, o Bruno Robbes amb l'autoritat docent, entre d'altres, han contribuït a desenvolupar enfocaments pedagògics que fomenten la cooperació entre els alumnes. A més, aquests treballs s'han consolidat gràcies a moviments pedagògics com l'*Institut coopératif de l'école moderne* (ICEM-Pédagogie Freinet), l'*Office central de la coopération à l'école* (OCCE), l'*Association vers la pédagogie institutionnelle* (AVPI) o el *Cercle de recherche et d'action pédagogiques* (CRAP).

La metàfora del raïm creada per Connac i Irigoyen per descriure l'aprenentatge amb les pedagogies cooperatives.

Les pedagogies cooperatives constitueixen un concepte genèric que inclou diverses variants de “cooperar per aprendre”, així com pràctiques destinades a “cooperar per construir col·lectiu”:

- Variants: ajuda, ajuda mútua, tutoria entre iguals, treball en grup, treball en equip i treball en taller.
- Pràctiques: consells cooperatius, Debats amb Finalitats Democràtiques i Filosòfiques (DFDF), “Què Hi Ha de Nou?”, jocs cooperatius o Mercats de coneixements.

Variants i pràctiques de les pedagogies cooperatives.

Es basen en teories constructivistes, concebant els obstacles cognitius com a fonts de desenvolupament i les relacions interpersonals com a elements clau per al suport davant una dificultat, la diversificació d'idees individuals i la generació de conflictes interpersonals mitjançant la confrontació d'opinions⁶. A més, proposen pràctiques per “cooperar per construir col·lectiu”, fent que la democràcia participativa comenci a l'aula. La participació, en aquest sentit, requereix no només coneixement, sinó també responsabilitat i acció col·lectiva. Mentre que l'aprenentatge cooperatiu no disposa d'estructures que fomentin l'acció i la gestió com a grup-classe, les pedagogies cooperatives ofereixen mecanismes per construir un sentit de comunitat, crear espais de pensament reflexiu i crític i afavorir la presa de decisions democràtiques dins d'una “societat en miniatura”.

El consell cooperatiu,
una pràctica clau per construir col·lectiu.

Què és la interacció cooperativa en l'aprenentatge?

La cooperació no és un procés automàtic ni emergeix de manera espontània. No n'hi ha prou amb formar grups, asseure l'alumnat al voltant d'una taula i esperar que treballin plegats. Tampoc no és suficient assignar rols de tutoratge als més avançats perquè ajudin els companys amb més dificultats. Talment *aplicar* una metodologia o tècniques cooperatives no garanteix per si sol una millora en l'aprenentatge.

A més, cal dir-ho clarament: les bones intencions de promoure la cooperació no converteixen l'aprenentatge sempre en plaent. Aprendre exigeix esforç, dedicació i constància, tant per part de l'alumnat com del professorat, aspectes sovint oblidats, independentment de si es treballa de manera cooperativa o no.

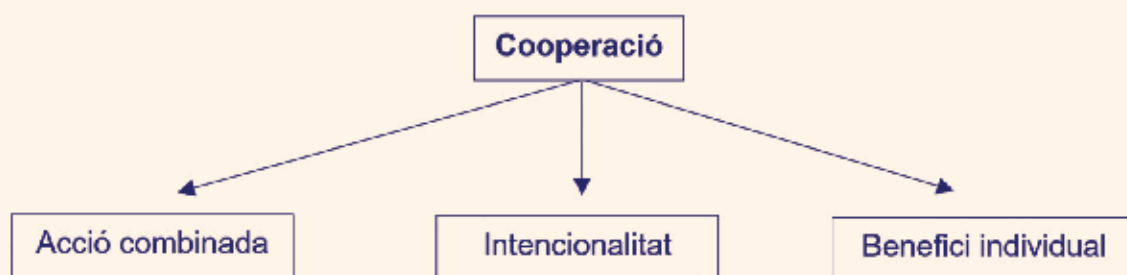
La cooperació és més que una acció col·lectiva i va més enllà d'una simple juxtaposició d'accions individuals. És una acció combinada (no es pot cooperar sol, cal articular la conducta amb la d'una altra persona, almenys) i intencional (cooperem per una raó relacionada amb un entorn i no perquè ens ho imposa un tercer) en què els participants es beneficien de la interacció (perquè, paradoxalment, un comportament cooperatiu està motivat per un interès personal, situat entre l'obtenció d'un bé i el reconeixement d'una satisfacció)⁷.

“La cooperació és una acció combinada, intencional, amb un benefici individual.”

Per això, no és suficient col·locar els alumnes en grups i encomanar-los una tasca esperant que la cooperació sorgeixi de manera natural. De fet, si no es regula adequadament, poden generar-se desigualtats, perquè el que passa espontàniament és el repartiment de rols entre pensadors, executants, aturats i molestadors⁸. En aquest escenari, s'instal·la una dinàmica en què els alumnes amb més competències les exerceixen, mentre que aquells amb més dificultats no progressen ni es beneficien realment del treball col·lectiu.

Notes:

- 1: Josep Fontana. *Capitalismo y democracia. 1756-1848. Cómo empezó este engaño*. Crítica, Barcelona, 2019.
- 2: Antoni Gavalà. “Com abordar valors cooperatius a l'ensenyament?”. *Cooperació Catalana*, 226, 14-17, 2000.
- 3: Ensenyament-aprenentatge des dels valors cooperatius (EACoop). <https://eacoop.blogspot.com/>
- 4: Albert Irigoyen. *La cooperació entre estudiants de Didàctica de les Ciències Socials en la formació de mestres. Una comparació entre l'aprenentatge cooperatiu i les “pedagogies cooperatives”*. Tesis doctoral, 2023, URV. Directors de la tesi: Josep M. Pons-Altés i Antoni Gavalà. <http://hdl.handle.net/10803/689820>
- 5: Grup de Recerca sobre Aprenentatge entre Iguals (GRAI). <https://webs.uab.cat/grai/>
- 6: Sylvain Connac. *La coopération, ça s'apprend*. ESF, París, 2020.
- 7: Albert Irigoyen i Sylvain Connac. “L'aprenentatge cooperatiu i les pedagogies cooperatives”. *Comunicació Educativa*, 36, 99-125, 2023. <https://doi.org/10.17345/comeduc36.3300>
- 8: Philippe Meirieu. *Itinéraire des pédagogies de groupe. Apprendre en groupe-1*. Chronique sociale, Lió, 2010.

OBRADOR AGROALIMENTARI DE LA SELVA I DE LA BAIXA TORDERA: UNA OPORTUNITAT PER A L'ENFORTIMENT I RESILIÈNCIA DE LA PAGESIA

Núria Bisquert Font

Adjunta a Direcció i Responsable
de l'Àrea d'Economia Verda
Fundació Privada Emys
2n Premi Millor Treball de Postgrau –
Premis economia social 2024

La situació actual de la pagesia a Catalunya presenta nombrosos desafiaments que han generat una creixent preocupació entre els agricultors i ramaders. La pèrdua de sòl agrari, la manca de preus justos i la competència deslleial de les importacions són alguns dels principals problemes que afecten el sector. Aquests factors es combinen amb l'excessiva burocràcia, l'envelliment de la població pagesa i l'escassa promoció dels productes locals. A més, l'emergència climàtica i la fragilitat del sistema agroalimentari fan que la situació sigui encara més crítica. Tot plegat requereix una resposta territorial i estratègica que harmonitzi els interessos dels productors i garanteixi un model agrari sostenible.

L'àmbit d'influència de la proposta de treball se centra en la comarca de la Selva i l'Espai Agrari de la Baixa Tordera, que tenen una gran importància per a l'agricultura catalana. La Baixa Tordera, amb 1.777 hectàrees de conreu, és una de les zones hortícoles més productives per unitat de superfície. No obstant això, aquestes zones afronten reptes com la despoblació, l'abandonament del territori i l'envelliment de les agricultores. Per fer-hi front, l'administració pública ha intentat impulsar iniciatives per protegir aquests espais agraris, però sovint han quedat encallades per discrepàncies entre els diferents actors implicats.

El sector privat també juga un paper crucial en aquest context. Les empreses agràries de la zona es poden dividir en dues categories: les cooperatives agràries i les petites i mitjanes productores. Les primeres solen vendre a grans mercats, mentre que les segones opten per circuits curts de comercialització. No obstant això, aquestes darreres són les que més pateixen les dificultats del sector, malgrat que ofereixen productes d'alt valor natural i de proximitat. La venda de proximitat aporta nombrosos beneficis, com ara la frescor dels aliments, preus més competitius, menor impacte ambiental i suport a l'economia local. A més, contribueix a la conservació de les espècies autòctones i garanteix la seguretat alimentària.

Davant d'aquestes problemàtiques, és essencial fomentar un consum alimentari ètic i just, orientat cap a una transició ecològica. Segons la FAO, l'alimentació sostenible és aquella que té un impacte ambiental reduït, respecta la biodiversitat i els ecosistemes, i és econòmicament justa. No obstant això, la globalització del mercat ha generat sistemes alimentaris vulnerables als conflictes i al canvi climàtic, dificultant la sobirania alimentària i afavorint la desigualtat social. Per superar aquests entrebancs, calen polítiques que promoguin la recuperació dels mercats locals i aliances multi-actor per garantir una transició sostenible.

En resposta a aquests reptes, la Fundació Privada Emys (una de les més influents entitats mediambientals de Catalunya, molt arrelada al territori i que treballa la conservació de la natura des de diverses perspectives) i l'Associació Espai Agrari de la Baixa Tordera han impulsat la creació d'un obrador compartit per a productes agroalimentaris. Aquesta infraestructura permetrà als agricultors augmentar la seva capacitat productiva i obrir nous canals de venda. A més, l'obrador podrà funcionar com a espai de formació i viver de projectes, fomentant la col·laboració entre productors i el sector de la restauració col·lectiva. L'objectiu és donar valor afegit als productes de proximitat i crear noves oportunitats d'ocupació en el sector agrari.

Per a la gestió de l'obrador, s'han considerat diverses opcions. Una de les més adequades és la creació d'una cooperativa de serveis sense ànim de lucre integrada per productores agroalimentàries i altres entitats. Aquesta opció garanteix la participació democràtica, la reinversió dels excedents en el projecte i el foment de la sobirania alimentària. A més, la cooperativa permetrà compartir despeses, accedir a finançament favorable i obtenir avantatges fiscals. L'objectiu final és que l'obrador sigui un equipament comunitari que respongui a les necessitats de les persones usuàries i que esdevingui un referent en la producció agroalimentària sostenible.

A Catalunya, ja existeixen experiències similars d'obradors compartits, com l'Obradora a Manresa i Veamat a Tagamanent, o S'Obrador a Mallorca. Aquests projectes han demostrat que la col·laboració entre productores i entitats pot ser clau per al desenvolupament del sector agroalimentari. Inspirant-se en aquests models, l'obrador de productes agroalimentaris de la Selva i de la Baixa Tordera buscarà consolidar-se com una infraestructura estratègica que impulsi l'economia local i afavoreixi la transició cap a una agricultura més sostenible i justa.

La creació d'una cooperativa de serveis per a la gestió d'un obrador compartit de productes agroalimentaris representa una estratègia innovadora i sostenible dins l'àmbit de l'economia social i solidària. L'objectiu d'aquesta iniciativa és transformar productes hortícoles en conserves i altres elaborats de proximitat, de qualitat i amb una clara intenció de reduir el malbaratament alimentari.

La globalització del mercat ha generat sistemes alimentaris vulnerables als conflictes i al canvi climàtic, dificultant la sobirania alimentària i afavorint la desigualtat social.

El projecte es fonamenta en els principis de la sobirania alimentària, l'economia local, la sostenibilitat i l'ecofeminisme. Aquesta visió posa èmfasi en la necessitat de crear xarxes de col·laboració entre productores i altres agents del territori per garantir un creixement equitatiu i respectuós amb el medi ambient.

En termes de governança, la cooperativa estableix un model de gestió horitzontal i participatiu, on les decisions es prenen de manera col·lectiva. Així, l'Assemblea General, integrada per totes les sòcies, és l'òrgan sobirà que serà l'encarregada de definir l'estratègia i validar l'entrada de noves membres. Paral·lelament, el Consell Rector vetllarà per l'execució de les decisions assembleàries i el bon funcionament de l'entitat. A més, una Entitat Gestora assumirà les funcions operatives diàries per garantir l'eficiència i la professionalització del projecte.

El finançament inicial de la cooperativa pretén combinar aportacions de capital social de les sòcies fundadores amb subvencions públiques i altres fons de reserva. Aquest plantejament permet una major autonomia financera i redueix la dependència de crèdits bancaris. Pel que fa al pla econòmic-financer, s'ha previst

La creació d'una cooperativa de serveis per a la gestió d'un obrador compartit de productes agroalimentaris representa una estratègia innovadora i sostenible dins l'àmbit de l'economia social i solidària.

una inversió inicial significativa en construccions, maquinària i mobiliari, la qual cosa reflecteix el compromís amb la qualitat de les instal·lacions i els processos productius.

L'equilibri financer del projecte es veu reforçat per una estratègia comercial basada en la venda de productes agroalimentaris transformats, tot garantint la viabilitat econòmica de l'obrador.

Així mateix, la cooperativa estableix diverses aliances estratègiques amb empreses proveïdores, institucions financeres ètiques, administracions públiques, consultors especialitzats i altres obradors compartits. Aquestes col·laboracions contribueixen a enfortir la intercooperació i la consolidació del projecte dins el teixit de l'economia social.

D'altra banda, el compromís amb l'economia solidària es materialitza en la participació activa en xarxes de cooperatives i en la promoció d'un model econòmic plural i democràtic. La cooperativa aposta per una gestió transparent i una redistribució justa dels beneficis, garantint la sostenibilitat i el creixement progressiu de la iniciativa.

Aquest model d'obradors compartits és una resposta eficaç a les

necessitats de les petites productores agroalimentàries, ja que els permet accedir a infraestructures i serveis sense haver d'assumir costos individuals excessius. A més, la participació col·lectiva fomenta la innovació i la millora constant dels processos productius.

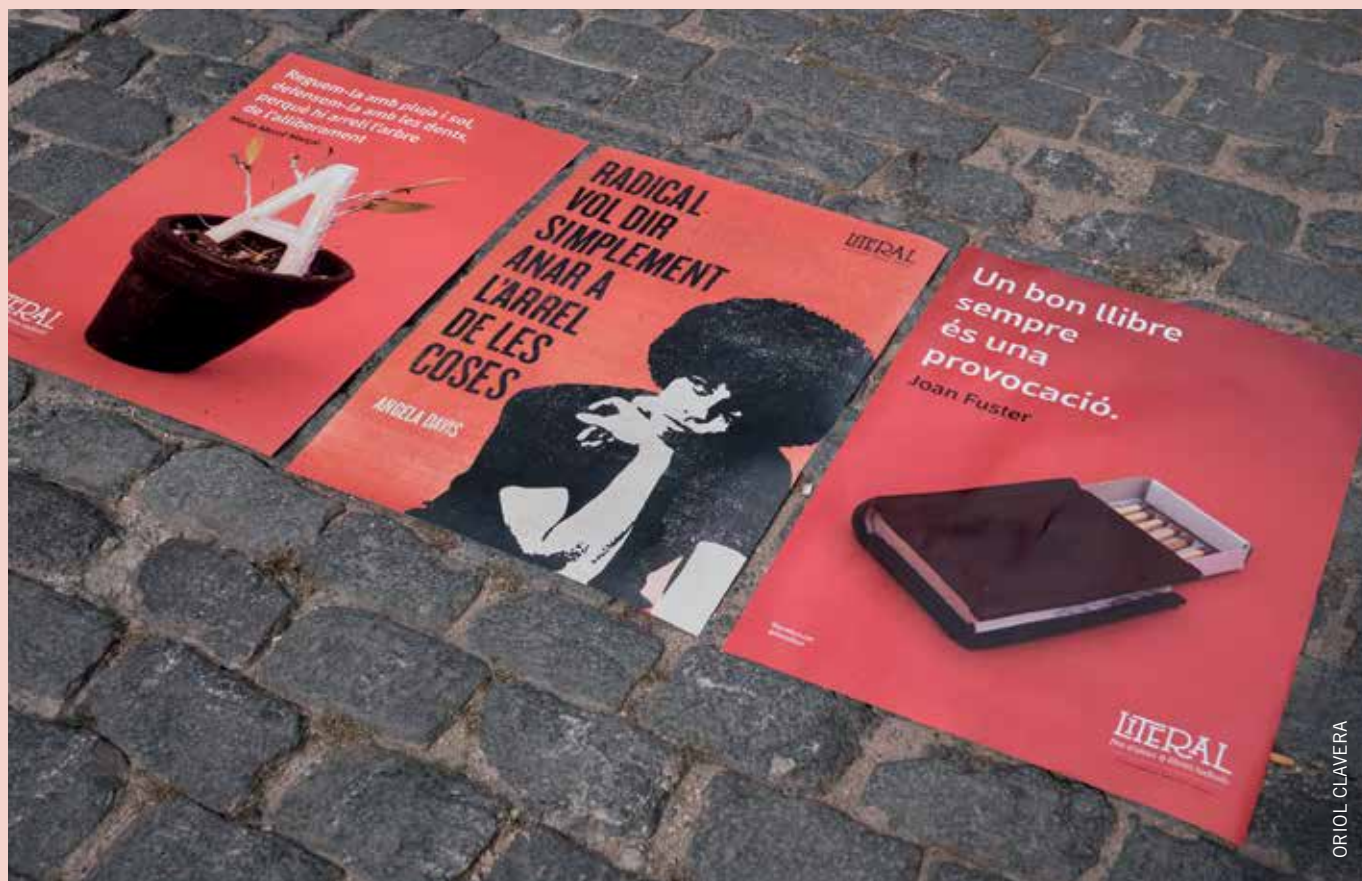
En definitiva, la creació d'aquesta cooperativa de serveis no només representa una oportunitat per a la transformació agroalimentària sostenible, sinó que també contribueix a l'enfortiment del sector cooperatiu i a la consolidació d'una economia basada en valors socials i ambientals. El projecte esdevé un exemple de com les iniciatives col·lectives poden generar impactes positius en les comunitats i en l'entorn, promovent un sistema alimentari més just i resilient.

PUBLICITAT

Participa en
la cultura
cooperativa!

T'ho expliquem a
nexe.coop

Fira Literal de 2024.

DE LA NECESSITAT DELS LLIBRES RADICALS

Organització Fira Literal
@LiteralBCN

La fira Literal no és una novetat. L'any passat vam celebrar-ne la desena edició i aquest any preparem l'onzena amb la ferma convicció de ser més necessaris que mai. El món continua en flames; el feixisme avança si no se'l combat, i cadascú ho fa des de la seva trinxera. I la nostra són els llibres. En aquesta ocasió, per això, ho volem fer des d'una perspectiva una mica més positiva, perquè tenim dret a l'alegria i perquè l'única manera de lluitar per un món millor és haver-lo imaginat abans. Ens sembla especialment urgent trobar un espai per divagar, per repensar i per somiar quan cada vegada se'ns fa més difícil (o ens fan més difícil) imaginar una transformació profunda del món; quan cada vegada se'ns fa més difícil concebre la possibilitat mateixa d'acabar amb la realitat tal com la coneixem i poder posar fi al capitalisme, al colonialisme i al patriarcat. Perquè la fi del món ha d'anar d'acabar amb tot allò terrible!

Sembla que el món se'n va en orris, però si deixem de somiar estem perdudes. Necessitem crear històries, i necessitem llegir i compartir relats de futurs pròspers possibles on projectar-nos, que ens emocionin i ens inspirin. Per això, una de les línies més importants que plantejem en aquesta edició de la fira és la de parlar de l'esperança.

Tal com diu Angela Davis, l'esperança no és només una emoció, sinó una disciplina que cal cultivar activament. La literatura té un paper fonamental en aquest procés, i precisament per això volem posar-la al centre del debat. En un context de crisi i desànim social, la literatura pot desactivar la resignació i obrir horitzons de possibilitat, ajudant-nos a imaginar futurs millors i a convertir-nos en agents actius de la transformació social.

És per això que un dels nostres interessos enguany és el d'explorar qui i com hem imaginat altres mons. La literatura té el poder de fer-nos somniar més enllà de les limitacions i desastres del present, i com diria una gran referent per a nosaltres, d'obrir finestres en aquest cel tancat. En aquesta edició de la fira Literal volem parlar del poder que té la literatura per desactivar el desànim, encendre la imaginació i generar esperança. Però no és tan sols des de la utopia que canviem el món, sinó també des de la realitat més palpable. Per això volem donar veu als conflictes que vivim actualment, com és el cas de la lluita per la llibertat del poble palestí, de les lluites contra el canvi climàtic, contra les *fake news*, la lluita pels drets de les persones LGTBIQ+, o molts d'altres.

En paral·lel a la Fira LITERAL se celebra la LITERAL PRO, una fira professional del llibre polític i radical.

**EL MÓN CONTINUA EN FLAMES;
EL FEIXISME AVANÇA SI NO SE'L
COMBAT, I CADASCÚ HO FA DES
DE LA SEVA TRINXERA. I LA NOSTRA
SÓN ELS LLIBRES.**

Tot això està molt bé, ens podrieu dir, però com es materialitza? Doncs una de les coses que fem des de la fira és donar veu a aquelles persones que habitualment no en tenen. Ja sigui autors, editors o bé projectes col·lectius que ens expliquen, ens informen o ens dibuixen tot allò que els preocupa. Com a fira LITERAL tenim el compromís i el deure de ser l'altaveu de les veus dels marges. Però alhora hem de superar els nostres propis marges, de la mateixa manera que hem de donar veu a totes aquelles històries que incomoden, que obren escletxes, que qüestionen tot allò que donem per fet. En definitiva, hem de donar veu i espai a totes aquelles persones que ens fan repensar el món on vivim i imaginar-ne d'altres de possibles.

És cert, i som plenament conscients que venint a una fira del llibre no canviarem el món, però sí que sabem que en sortirem més informades, més crítiques i segurament amb més ganes de posar el nostre granet de sorra per fer del món un lloc una mica menys terrible. Vivim un moment en què el pensament únic amenaça de convertir-se en norma. Per això és més important que mai donar espai al pensament crític. Això implica donar espai a moltes veus diferents, però també ser capaces de filtrar la informació.

Posem per cas, però, que ja heu decidit que vindreu a la fira. Sabeu que gaudireu, que assistireu a unes quantes xerrades o debats al voltant de llibres, que passareu una bona estona compartint un espai en comunitat, escoltant poesia o música i que dedicareu el cap de setmana del 24 i 25 de maig a venir a la Fabra i Coats i a participar de la fira. Però quan això acabi, què? Què més podem fer durant l'any per tal de seguir fent que la nostra lectura sigui radical?

Una de les coses que podem fer és seguir donant suport a les editorials que participen a la fira. Però no val comprar els llibres a Amaz*, s'ha d'anar a les llibreries. I si pot ser, a llibreries independents (que per cert, també en trobareu unes quantes a la fira). També podem anar a la biblioteca, perquè què hi ha més radical que anar a buscar un llibre on el podem llegir de manera gratuïta i tornar-lo per fer-lo circular cap a d'altres lectors? Sembla mentida que n'estiguem parlant com d'una cosa radical, però no deixen de ser espais gratuïts, que generen comunitat i on es comparteix coneixement. I malgrat que avui en dia les tenim assimilades com a quelcom absolutament essencial per la nostra socialització com a lectors, és possible que si avui en dia les haguéssim de crear molts ens dirien que és una bogeria. És per això que és primordial no només defensar-les sinó també reivindicar-les i participar-ne tant com puguem.

Una altra manera és llegir en comunitat, de forma compartida. No descobrim pas la sopa d'all, fa molts anys que hi ha clubs de lectura i espais de debat on compartim lectures que ens remouen i ens provoquen, però mai no està de més de reivindicar-los. Perquè és des de la comunitat que som més fortes i on trobem un gran impuls per convertir-nos en lectores crítiques.

Però si tot això ja ho esteu fent, aquest any us proposem un nou repte. Sovint, a la fira donem veu a històries d'espais poc coneguts, i després d'una descoberta sempre ens queda el cuquet de saber-ne més. Per això, existeix una iniciativa que ens convida a "llegir-nos el món", és a dir, llegir un llibre de cada país –el que sigui, però nosaltres reblarem el clau i us animem a buscar-ne un de radical. Davant l'emergència climàtica, cada

**NECESSITEM CREAR HISTÒRIES, I
NECESSITEM LLEGIR I COMPARTIR
RELATS DE FUTURS PRÒSPERS
POSSIBLES ON PROJECTAR-NOS,
QUE ENS EMOCIONIN I ENS INSPIRIN.**

La Lateral 2024 va celebrar el desè aniversari de la Fira.

**EN DEFINITIVA, HEM DE DONAR VEU
I ESPAI A TOTES AQUELLES PERSONES
QUE ENS FAN REPENSAR EL MÓN ON
VIVIM I IMAGINAR-NE D'ALTRES DE
POSSIBLES.**

cop som més les que assumim que ja no viatjarem com abans, almenys fins que no trobem una manera sostenible de fer-ho. Però això no vol dir que haguem de renunciar a conèixer el món. I no és una bona manera, fer-ho llegint? A través dels llibres ens podem acostar a altres realitats, endinsar-nos en històries diferents de les nostres i descobrir nous territoris a través de les veus dels seus autors i autores. Potser alguns d'aquests llocs només els coneixerem a través de les pàgines, però tot i així probablement serà més sostenible per al planeta i per a la butxaca que no pas agafant un avió.

Una altra manera de llegir de forma radical és fer-ho en català. Pot semblar una obvietat, però per a nosaltres és essencial que la fira Lateral sigui un espai on la llengua catalana tingui un lloc central, perquè és la nostra manera d'expressar-nos i d'entendre el món. En aquest petit racó del planeta, la llengua catalana és portadora d'una història, d'una forma de pensar i d'una manera de relacionar-nos entre nosaltres i amb la realitat que ens envolta. La defensa del català és, per tant, també una forma de defensar una visió del món on la diversitat lingüística i cultural sigui considerada una riquesa i no una amenaça.

La fira Lateral ha apostat i segueix apostant per la literatura en català i per a enfortir la producció de pensament crític i espais de diàleg des d'aquesta terra. Però no només volem llegir i debatre en la nostra llengua, també volem traduir veus d'arreu del món per poder-les conèixer, interpretar i reflexionar-hi des del català. Ser capaces de debatre sobre tot allò que ens preocupa en la nostra llengua ens fa més fortes com a parlants. No sempre ho hem pogut fer; i massa sovint hem rebut la literatura o el pensa-

ment tard o a través d'una altra llengua. Per això, és imprescindible generar pensament crític en català i tenir espais com la fira per fer-ho possible.

A l'últim, però no per això menys important, una altra manera de fer un món radicalment diferent és construir-lo des de l'economia social i solidària. Tot i que no totes les editorials i llibreries que participen a la fira són cooperatives, sí que és cert que molts dels projectes ho són, així com molts dels projectes amb qui treballa la fira mateixa. Això ens sembla importantíssim per poder ser coherents al màxim com a fira, oferint al públic assistent allò que ens agradaria trobar al món fora de l'oasi que representa per a nosaltres el cap de setmana de la fira.

En conclusió, la Lateral us convidem a llegir de manera crítica. Us volem presentar autors i autores diverses, us volem descobrir llibres dels quals no sentireu a parlar als mitjans de comunicació convencionals, i volem posar el focus sobre aquelles temàtiques que moltes lectores habitualment ni tan sols coneixen. Us volem proposar lectures, us volem animar a ser crítics i crítiques i sobretot, us volem tenir aquí, perquè compartir idees i imaginar futurs és el primer pas per començar a construir-los.

Us esperem el 24 i 25 de maig a la Fabra i Coats per compartir lectures, idees i llibres radicals.

**UNA ALTRA MANERA DE FER UN
MÓN RADICALMENT DIFERENT ÉS
CONSTRUIR-LO DES DE L'ECONOMIA
SOCIAL I SOLIDÀRIA.**

Ricard Pedreira
Economista

El llibre *Futurs (im)possibles* està compost de diversos articles, en “un exercici de política ficció, que mira de cara la profunditat de la crisi ecosocial i es planteja què cal fer per revertir una cursa suïcida a la que porta massa temps empenyent-nos el capitalisme”.

Aquest llibre és fruit dels textos que han escrit diversos col·laboradors de l'Escola de Transicions, en el primer curs “Transició ecològica i alternatives econòmiques”, una formació que s'ofereix a la Universitat de Barcelona.

En aquesta darrera dècada (2020-2030), sobre la crisi climàtica i de recursos, el futur és complex, perquè depèn de les accions (de moment poc valentes) de reducció d'emissions i la garantia de la viabilitat dels conreus, dominats pel capitalisme més extrem. Sobre els combustibles fòssils i la seva disminució, es manifestarà (com sempre) amb una pujada dels preus, degut a la situació entre els Estats Units, Rússia, la Xina, la Unió Europea i Ucraïna.

Els articles estan agrupats en diversos capítols: Realisme ecològic i *capitalocè*, Economies per la vida, Marcs estratègics per la transició, Democràcia econòmica i comunalismes, Innovació institucional i planificació territorial, Construcció d'ima-

Propostes i imaginaris per una transició ecosocial

ginaris i escenaris de futur, Conclusions i Aportacions estratègiques. Acaba amb uns poemes sobre el tema (Sentirs de la transició) i unes Cartes des del futur.

El llibre parteix d'un diagnòstic d'Alfons Pérez i Olga Margalef, sobre les crisis climàtica i energètica i continua amb el seu origen econòmic, amb un curiós article anomenat “El fuet més car del món”, sobre *l'espetic de casa Tarradellas*, que sembla barat, però que titulen (i ho justifiquen), amb aquesta frase lapidària.

Però hi ha indicadors més enllà del creixement. L'economia ecològica per exemple, va més enllà de l'acumulació de beneficis. La mateixa radiació solar transforma moltes espècies per mantenir-les vives i reproduir-se. El mercat capitalista, no obstant, tracta els minerals, els vegetals i els animals, com si fossin inexhauribles, esgota els recursos i provoca una pèrdua de biodiversitat i el canvi climàtic en curs.

El primer que cal fer és canviar l'objectiu, es proposa. Canviar a *l'economia del dònut* (Fanning *et al.*, 2002), en forma de dos cercles concèntrics: uns límits planetaris que no s'han de superar i un accés als béns bàsics. “Es tracta que tothom pugui viure una bona vida dins els límits planetaris”.

En el llibre *Els límits del creixement* (Meadows, *et al.*, 1972) es planteja que, per transformar un sistema, cal identificar uns quants punts, agrupats en quatre àrees. Per treballar el sistema de l'habitatge, caldria definir, entre altres, un nombre concret d'habitatges de protecció oficial, reduir el temps de construcció dels edificis, crear un observatori metropolità d'habitatges i modificar la normativa perquè l'habitatge sigui bàsicament la llar per viure-hi i no un sistema d'inversió.

El cooperativisme és un altre sistema que mostra “una cultura empresarial que posa en pràctica criteris de democràcia, participació, autonomia i cura de l'entorn i les persones”.

Sobre la innovació institucional i planificació territorial, Álvaro Porro, ex comissionat d'Economia Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona, fa una afirmació interessant: cal prioritzar les conseqüències reals de les accions a emprendre, sense infravalorar les conviccions que les han de guiar. També afirma el paper de les universitats i escoles per establir-hi aliances, amb preguntes, anàlisis, dades i altres, per influir en l'opinió social i la dialèctica política.

Un dels altres temes interessants de què parlen és la bioregió, “com a territori definit per característiques geogràfiques i límits naturals humanament reconeixibles, integrats en xarxes cooperatives que persegueixen una suficiència connectada” (Morán, *et al.*, 2023). Es tracta d'un suport territorial bàsic, des del qual dissenyar estratègies orientades a l'autonomia energètica, alimentària i econòmica, tot preservant la integritat dels ecosistemes i incorporant atributs democràtics, participatius i de justícia social.

Un sistema de treballar és imaginar les solucions possibles, construint escenaris de futur, d'ecologisme social, justícia global, economies comunitàries, agroecologia i altres, per tal de tenir actuacions pensades prèviament a les situacions que es puguin presentar.

Les conclusions que proposen són tres: que les persones aprenguin a confiar en un futur millor, construir un projecte de societat engrescador (i no només productor de beneficis) i crear un espai d'intervenció política específic en aquest sentit.

SURIÑACH, Rubén I VILASECA, Eva (Coord.)

Futurs (im)possibles

Barcelona: Pol·len edicions SCCL, 2024.

ISBN 9788418580918

15 x 21 cm

388 pàg.

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Literal

fira d'idees i llibres radicals

24 i 25 de maig 2025

Recinte Fabra i Coats

Sant Andreu
de Palomar

Barcelona

Imaginar futurs
és començar
a construir-los

literalbcn.cat

CONVOCATÒRIA DE SUBVENCIONS ESPECÍFIQUES

ENFORTIM

L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

SOL·LICITUDS DEL 15 D'ABRIL AL 14 DE MAIG DE 2025

ET SUBVENCIONEM
FINS AL

80%

DEL TEU PROJECTE

[BARCELONA.CAT/SUBVENCIONESS](https://barcelona.cat/subvencioness)

Ajuntament de
Barcelona